

МОНГОЛ УЛСЫН
ЗАСГИЙН ГАЗАР

ЭРҮҮЛ
МЭНДИЙН ЯАМ

**ХҮН АМЫН НАС, ХҮЙС, ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ЭРСДЭЛТ СУУРИЛСАН ЗОНХИЛОН
ТОХИОЛДОХ ХАЛДВАРТ БОЛОН ХАЛДВАРТ БУС ӨВЧНӨӨС УРЬДЧИЛАН
СЭРГИЙЛЭХ, ЭРТ ИЛРҮҮЛЭХ ҮЗЛЭГ, ШИНЖИЛГЭЭ, ОНОШИЛГОО**

(ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ТАЙЛАН, ЗАРИМ СУДАЛГААНЫ ҮР ДҮНГЭЭС)

Улаанбаатар
2024он

УРЬДЧИЛАН СЭРГИЙЛЭХ, ЭРТ ИЛРҮҮЛГИЙН БАГЦ

0-5 нас	6-17 нас	18-30 нас	31-45 нас	46-60 нас	61+ нас
- Эмнэлзүйн иж бүрэн үзлэг - Биеийн хэмжилт, өсөлтийн үнэлгээ, БЖИ - Хөгжлийн үзүүлэлтийн үнэлгээ - Сэтгэц, зан төрхийн үнэлгээ - Амны хөндийн эрүүл мэндийн үзлэг, зөвлөгөө	- Эмнэлзүйн үзлэг - Биеийн хэмжилт, БЖИ - Сэтгэц, зан төрхийн хөгжлийн үнэлгээ - Сүрьеэгийн эрсдэлийн үнэлгээ - Амны хөндийн эрүүл мэндийн үзлэг, зөвлөгөө	- Биохимийн шинжилгээ - Цус болон шээсний ерөнхий шинжилгээ - Тэмбүү илрүүлэх хурдавчилсан шинжилгээ - ХДХВ илрүүлэх хурдавчилсан шинжилгээ - Хепатитийн В, С вирусийн эсрэг бие илрүүлэх хурдавчилсан сорил - Зүрхний цахилгаан бичлэг - Цээжний рентген зураг - Эмчийн үзлэг	- Биохимийн шинжилгээ - Цус болон шээсний ерөнхий шинжилгээ - Өлөн үеийн глюкоз - Тэмбүү илрүүлэх хурдавчилсан шинжилгээ - ХДХВ илрүүлэх хурдавчилсан шинжилгээ - Хепатитийн В, С вирусийн эсрэг бие илрүүлэх хурдавчилсан сорил - Эсийн шинжилгээ ПАП тест - Хэвлийн хэт авиа (элэг, цөс, нойр булчирхай, дэлүү, бөөр, түрүү булчирхай) - Бамбайн хэт авиа - Хөхний хэт авиа - Зүрхний цахилгаан бичлэг - Улаан хоолой, ходоодны дуран - Цээжний рентген зураг - Эмчийн үзлэг	- Биохимийн шинжилгээ - Цус болон шээсний ерөнхий шинжилгээ - Өлөн үеийн глюкоз - Өтгөнд далд цус илрүүлэх шинжилгээ - Хепатитийн В, С вирусийн эсрэг бие илрүүлэх хурдавчилсан сорил - Эсийн шинжилгээ ПАП тест - Хэвлийн хэт авиа (элэг, цөс, нойр булчирхай, дэлүү, бөөр, түрүү булчирхай) - Бамбайн хэт авиа - Хөхний хэт авиа - Зүрхний цахилгаан бичлэг - Улаан хоолой, ходоодны дуран - Цээжний рентген зураг - Эмчийн үзлэг	- Биохимийн шинжилгээ - Цус болон шээсний ерөнхий шинжилгээ - Өлөн үеийн глюкоз - Өтгөнд далд цус илрүүлэх шинжилгээ - Хепатитийн В, С вирусийн эсрэг бие илрүүлэх хурдавчилсан сорил - Хэвлийн хэт авиа (элэг, цөс, нойр булчирхай, дэлүү, бөөр, түрүү булчирхай) - Бамбайн хэт авиа - Хөхний хэт авиа - Зүрхний цахилгаан бичлэг - Улаан хоолой, ходоодны дуран - Цээжний рентген зураг - Эмчийн үзлэг

Ерөнхий редактор: Э.Оюунсүрэн
С.Энхболд
Н.Хүрэлбаатар
Я.Энхтөр

Хянасан: Т.Болормаа
Д.Нарантуяа
Г.Навчаа
Б.Азжаргал
С.Цэгмэд
Т.Ганцэцэг
Ц.Сарантуяа
С.Билэгтсайхан
Ю.Гантөгс
Д.Баярболд

Эх бэлтгэж, эмхэтгэсэн: Г.Тэмүүжин
Г.Ганхуяг

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗАР
ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ЯАМ

ХҮН АМЫН НАС, ХҮЙС, ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ЭРСДЭЛТ
СУУРИЛСАН ЗОНХИЛОН ТОХИОЛДОХ ХАЛДВАРТ БОЛОН
ХАЛДВАРТ БУС ӨВЧНӨӨС УРЬДЧИЛАН СЭРГИЙЛЭХ, ЭРТ
ИЛРҮҮЛЭХ ҮЗЛЭГ, ШИНЖИЛГЭЭ, ОНОШИЛГОО

(ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ТАЙЛАН, ЗАРИМ СУДАЛГААНЫ ҮР ДҮНГЭЭС)

ГАРЧИГ	
Зургийн жагсаалт	5
Хүснэгтийн жагсаалт	7
Товчилсон үг	9
Нэг. Удиртгал	15
1.1. Үндэслэл	16
1.2. Үр дүнгийн товчоон	17
1.2.1. Хүүхэд - Үр дүнгийн товчоон	19
1.2.2 Насанд хүрэгсэд - Үр дүнгийн товчоон	22
1.2.3 Хамрагдалт	28
1.3. Эрх зүйн баримт бичиг	28
1.4. Арга хэмжээ	31
1.5.1. Сургалт	31
1.6. Санхүүжилт	32
1.6.1 Хөрөнгө оруулалт	32
1.6.2 Эрүүл мэндийн даатгал	32
1.7. Цахимжилт	32
1.7.1. Төрийн үйлчилгээний нэгдсэн систем E-MONGOLIA	33
1.8. Дэлхийн эрүүл мэндийн байгууллагын Номхон далайн баруун бүсийн эрүүл мэндийн инноваци – Эрт илрүүлэг	34
1.9. Талархал	34
Хоёр. Судалгааны арга зүй	35
2.1. Судалгааны арга зүй	37
2.2. Судалгааны ёс зүй	37
2.3. Түүврийн дизайн	37
2.4. Судалгааны хамрах хүрээ	37
2.5. Багажийн шинжилгээний чанарын үнэлгээ	37
2.6. Мэдээлэл боловсруулалт	37
Гурав Судалгааны үр дүн	39
3.1 ХҮҮХЭД	39
3.1.1. 0-17 насны хүүхдийн эрт илрүүлгийн ерөнхий үзүүлэлт	40
3.1.2. Хүүхдийн амны хөндийн эрүүл мэнд	44
3.1.3. Хүүхдийн эмчийн үзлэгийн үр дүн	51
3.1.4. Хүүхдийн нүдний үзлэгийн үр дүн	55
3.1.5. Хүүхдийн чих хамар хоолойн үзлэг, сонсголын үзлэгийн үр дүн	56
3.1.6. Тав хүртэлх настай хүүхдийн хөдөлгөөн, хэл яриа, нийгэмшихүй, танин мэдэхүйн хөгжлийн эрсдэлийн үнэлгээ	58
3.1.7. Хүүхдийн бие бялдрын хөгжлийн үнэлгээ	60
3.1.8. 6 ба 14 настай хүүхдийн сэтгэл хөдлөл зан үйлийн эрсдэлийн үнэлгээ	63
3.2. НАСАНД ХҮРЭГСЭД	72
3.2.1. Хүн ам зүйн ерөнхий үзүүлэлт	73
3.2.2. ХБӨ-ний анхдагч эрсдэлт хүчин зүйлсийн тархалт	73
3.2.3. Зүрх судасны өвчний эрсдэлийн үнэлгээ	84
3.2.4. Чихрийн шижингийн эрсдэлийн үнэлгээ	95
3.2.5. Бөөрний архаг эмгэгийн эрсдэлийн үнэлгээ	101
3.2.6. Хоол боловсруулах эрхтний хавдрын урьдал өвчнүүдийн эрсдэлийн үнэлгээ	104
3.2.7. Бамбай булчирхайн голомтот өөрчлөлтийн эрсдэлийн үнэлгээ	120
3.2.8. Цусны ерөнхий шинжилгээний эрсдэлийн үнэлгээ	123
3.2.9. Хорт хавдрын эрсдэлийн үнэлгээ	126
3.2.10. Лабораторийн шинжилгээнд хийсэн үнэлгээ	135
3.2.11. Халдварт өвчин	138
3.2.12. Сэтгэцийн эрүүл мэндийн эрсдэлийн үнэлгээ	152
3.2.13. Монгол Улсын урьдчилан сэргийлэх эрт илрүүлгийн хөтөлбөрийн зардлын үнэлгээний тайлан	160
Дөрөв. Нэгдсэн дүгнэлт, зөвлөмж	163
Тав. Хавсралт	169

ЗУРГИЙН ЖАГСААЛТ

Гуравдугаар бүлэг

3.1. ХҮҮХЭД

Зураг 1. Урьчилан сэргийлэх эрт илрүүлэгт хамрагдсан хувь, насны бүлгээр	40
Зураг 2. 6-17 настай хүүхдийн зарим үзүүлэлт, хот ба орон нутгаар	42
Зураг 3. Хүүхдийн шүд цоорох өвчний тархалтыг нас, хүйсээр харьцуулсан байдал	44
Зураг 4. Хүүхдийн шүд цоорох өвчний тархалт ба эмчилгээний шаардлагыг насаар	44
Зураг 5. Эрт илрүүлэгт хамрагдсан 0-5 настай хүүхдийн шүд цоорох өвчний тархалтыг аймаг бүрээр хувиар илэрхийлсэн байдал	45
Зураг 6. 6-17 настай хүүхдийн шүд цооролт, эмчилгээ шаардлагатай хувь	45
Зураг 7. 6-17 насны хүүхдийн хүүхдийн шүд цоорох өвчний тархалт, хувиар	46
Зураг 8. Шүд цоорох өвчин ба чих хамар хоолойн эрүүл мэнд, А. 0-5 нас, Б. 6-17 нас	49
Зураг 9. Хүүхдийн хөгжлийн үнэлгээ (хөгжлийн айгаар бүлэглэж хоцрогдол үүсэх эрсдэлийг хувиар илэрхийлэв)	58
Зураг 10. Хүүхдийн хөгжлийн эрсдэлийн үнэлгээ, хот ба орон нутгаар А.Хөдөлгөөн хөгжил, Б. Хэл ярианы хөгжил	58
Зураг 11. Хүүхдийн хөгжлийн эрсдэлийн үнэлгээ, хот ба орон нутгаар	59
Зураг 12. 0-5 настай хүүхдийн бие бялдрын өсөлт хөгжлийн байдал	60
Зураг 13. 6-17 настай хүүхдийн бие бялдрын өсөлт хөгжлийн байдал хувиар	61
Зураг 14. 6-17 настай хүүхдийн дундах таргалалтын тархалт, хувиар	62
Зураг 15. 0-5 насны хүүхдийн бие бялдрын өсөлт хөгжил	62
Зураг 16. 6-17 насны хүүхдийн бие бялдрын өсөлт хөгжил	62
Зураг 17. Судалгаанд хамрагдсан хүүхдүүдийн тоо ба сэтгэл хөдлөл, зан үйлийн илрэлийг SDQ асуумжаар үнэлсэн дүн	63
Зураг 18. Сэтгэл хөдлөл, зан үйлийн илрэлийг SDQ асуумжаар үнэлсэн дүнг хүйстэй харьцуулсан үзүүлэлт	63
Зураг 19. SDQ асуумжаар хэвийн бус гэж үнэлэгдсэн хүүхдүүдийн эзлэх хувь, аймгаар	64
Зураг 20. SDQ асуумжаар хэвийн бус гэж үнэлэгдсэн хүүхдүүдийн эзлэх хувь, дүүргээр	64
Зураг 21. Судалгаанд хамрагдсан хүүхдүүдийн сэтгэл хөдлөл, зан үйлийн хэвийн бус илрэлийг эрхтэн тогтолцооны эмгэгтэй харьцуулсан үнэлгээ	66
Зураг 22. Судалгаанд хамрагдсан хүүхдүүдийн сэтгэл хөдлөл, зан үйлийн илрэлийг SDQ асуумжаар ангилсан үнэлгээ	66
Зураг 23. Судалгаанд хамрагдсан хүүхдүүдийн сэтгэл хөдлөл, зан үйлийн хэвийн бус илрэлийг хүйсээр харьцуулсан үнэлгээ	66
Зураг 24. Судалгаанд хамрагдсан хүүхдүүдийн сэтгэл хөдлөл, зан үйлийн хэвийн бус илрэлийг насаар харьцуулсан үнэлгээ	67

3.2. НАСАНД ХҮРЭГСЭД

Зураг 1. Насанд хүрэгсэдийн биеийн жингийн индексийн үнэлгээ, хүйсээр	80
Зураг 2. ХБӨ-ний нийтлэг эрсдэлт хүчин зүйлсийн тархалт, байршлаар	82
Зураг 3. Ойрын 10 жилд ЗСӨ-өөр өвдөх, хүндрэх эрсдэл, нас, хүйс, байршлаар	84
Зураг 4. Артерийн гипертензийн тархалт, нас, хүйс, байршлаар	85
Зураг 5. АГ-ийн бүс нутгаар тархалт (САД ≥ 130 ба/эсвэл ДАД ≥ 80 ммМУБ, эсвэл эсвэл сүүлийн 14 хоногт даралт бууруулах эм уусан)	85
Зураг 6. Артерийн гипертензийн 2-р зэргийн тархалт, нас, хүйс, байршлаар (САД ≥ 140 ба/эсвэл ДАД ≥ 90 ммМУБ, эсвэл сүүлийн 14 хоногт даралт бууруулах эм уусан)	86
Зураг 7. Артерийн гипертензийн тархалт, бүс нутгаар (САД ≥ 140 ба/эсвэл ДАД ≥ 90 ммМУБ, эсвэл сүүлийн 14 хоногт даралт бууруулах эм уусан)	87
Зураг 8. Артерийн даралт бууруулах эмийн хэрэглээ, байршлаар	87
Зураг 9. Артерийн гипертензийн хяналт	87
Зураг 10. Артерийн гипертензийн хяналт, хүйсээр	87
Зураг 11. Судас хартуурлын эрсдэл	90
Зураг 12. Судас хатуурлын эрсдэл (орон нутгаар)	91
Зураг 13. Чихрийн шижинг оношилж илрүүлсэн дүн (нийт хүн амд)	95
Зураг 14. Чихрийн шижингийн оношлогдсон байдал (нас, хүйс, байршлаар)	95
Зураг 15. Чихрийн шижингийн оношлогдсон байдал (хүйс ба насны бүлгээр)	96
Зураг 16. Чихрийн шижингийн оношлогдсон байдал, бүс нутгаар	97
Зураг 17. Бөөрний үйл ажиллагааны алдагдлын тархалтыг нас, хүйсээр тодорхойлсон дүн.	101

Зураг 18. Бөөрний үйл ажиллагааны алдагдлын тархалтыг газарзүйн байршлаар тодорхойлсон дүн.	101
Зураг 19. Шээсний хамшинжийн тархалтыг нас, хүйсээр тодорхойлсон дүн.	102
Зураг 20. Шээсний хамшинжийн тархалтыг газарзүйн байршлаар тодорхойлсон дүн. (Нийт 257316 иргэдэд хийсэн шинжилгээ)	102
Зураг 21. Бөөрний чулуу өвчний тархалтыг нас, хүйсээр тодорхойлсон дүн.	102
Зураг 22. Бөөрний чулуу өвчний тархалтыг газарзүйн байршлаар тодорхойлсон дүн.	103
Зураг 23. Элгэний фиброз, гепатитын В, С вирусийн хамаарал	106
Зураг 24. Элэгний сорвижил-фиброзын эрсдэлийн үнэлгээ	107
Зураг 25. Бамбай булчирхайн голомтот өөрчлөлтийг илрүүлсэн дүн	120
Зураг 26. Бамбай булчирхайн голомтот өөрчлөлт, бүс нутгаар	120
Зураг 27. Цус багадалттай болон эрүүл бүлгийн MCV, MCH-н дундаж утгыг харьцуулсан байдал	124
Зураг 28. Цагаан эсийн тооны өөрчлөлтийг нейтрофил, лимфоцит эсийн хувьтай харьцуулсан байдал (%).	124
Зураг 29. Анх оношлогдсон хорт хавдар, хүйсээр, насны бүлэг дэх тохиолдлын тоо, 100 000 хүн амд харьцуулсан түвшин	127
Зураг 30. Анх оношлогдсон хорт хавдар, хүйсээр, насны бүлэг дэх тохиолдлын тоо, 100 000 хүн амд харьцуулсан түвшин	127
Зураг 31. Анх оношлогдсон хорт хавдар хүйсээр, бодит тоо	127
Зураг 32. Анх оношлогдсон хорт хавдрын өвчлөлийн түвшин хүйсээр 100 000 хүн амд	128
Зураг 33. Анх оношлогдсон хорт хавдар, байршлаар	128
Зураг 34. Анх оношлогдсон хорт хавдар бүс нутгаар бодит тоо, бүс нутгийн 100 000 хүн амд	128
Зураг 35. Анх оношлогдсон хорт хавдар, аймгаар бодит тоо, аймгийн 100 000 хүн ам	128
Зураг 36. Анх оношлогдсон хорт хавдар, дүүргээр бодит тоо, дүүргийн 100 000 хүн амд	129
Зураг 37. Анх оношлогдсон хорт хавдар, үе шат хувиар	129
Зураг 38. Гепатитын В вирусийн халдварын тохиолдол, насны бүлгээр	138
Зураг 39. Гепатитын В вирусийн халдварын тохиолдол, орон нутгаар	138
Зураг 40. Гепатитын С вирусийн халдварын тохиолдол, насны бүлгээр	140
Зураг 41. Гепатитын С вирусийн халдварын тохиолдол, орон нутгаар	141
Зураг 42. Гепатитын В ба С вирусийн хавсарсан халдварын тохиолдол, насны бүлгээр	143
Зураг 43. ГВВ-ийн халдвар батлагдсан тохиолдол /нас ($p=0.818$) хүйсээр($p=0.002$)/	143
Зураг 44. Тэмбүүгийн халдварын сэжигтэй тохиолдлын хүйсийн харьцаа, хувиар	145
Зураг 45. Тэмбүүгийн халдварын сэжигтэй тохиолдлын насны бүлэг, хувиар	145
Зураг 46. Тэмбүүгийн халдварын сэжигтэй тохиолдлын боловсролын түвшин, хувиар	145
Зураг 47. Тэмбүүгийн халдварын сэжигтэй тохиолдлын гэрлэлтийн байдал, хувиар	145
Зураг 48. Тэмбүүгийн сэжигтэй тохиолдол, газар зүйн бүс, хувиар	145
Зураг 49. Тэмбүүгийн халдварын батлагдсан тохиолдол, насны бүлэг, хувиар	146
Зураг 50. Тэмбүүгийн халдварын батлагдсан тохиолдол, боловсролын түвшин, хувиар	146
Зураг 51. Тэмбүүгийн халдварын сэжигтэй болон батлагдсан тохиолдлын байршил (аймаг, дүүргээр)	146
Зураг 52. Сүрьеэтэй байж болзошгүй тохиолдол, насны бүлгээр	148
Зураг 53. Сүрьеэтэй байж болзошгүй тохиолдол /аймаг, дүүргээр/	148
Зураг 54. Батлагдсан тохиолдол аймаг, дүүргээр /бодит тоо/	149
Зураг 55. Батлагдсан тохиолдол насны бүлгээр /бодит тоо/	149
Зураг 56. Эмчилгээний үр дүн /хувь/	149
Зураг 57. Эрт илрүүлэгт хамрагдсан 45 ба 60 насныхны дундах зонхилон тохиолдох сэтгэцийн эмгэгийн эрсдэлтэй тохиолдлын эзлэх хувь (нийт)	152
Зураг 58. Зонхилон тохиолдох сэтгэцийн эмгэгийн тархалт, хувиар	152
Зураг 59. Зонхилон тохиолдох сэтгэцийн эмгэгийн хавсарч илэрсэн тохиолдлын эзлэх хувь	153
Зураг 60. Зонхилон тохиолдох сэтгэцийн эмгэгүүдийн эзлэх хувь, насаар	154
Зураг 61. Судалгаанд хамрагдсан нийт 21 настай хүмүүсийн дунд илэрсэн солиорох эмгэгийн эрсдэлтэй тохиолдлын эзлэх хувь.	154
Зураг 62. Урьдчилан сэргийлэх эрт илрүүлгийн үзлэгт оруулсан хөрөнгө оруултын тоо хэмжээ, мөнгөн дүн	161
Зураг 63. Сэргийлсэн амьдралын хугацаа	162

ХҮСНЭГТИЙН ЖАГСААЛТ

Нэгдүгээр бүлэг

Хүснэгт 1. Үр дүнгийн товчоон	17
Хүснэгт 2. Үр дүнгийн товчоон насны ангилал, хүйс, байршлаар	18
Хүснэгт 3. Хүүхэд - Үр дүнгийн товчоон	19
Хүснэгт 4. Насанд хүрэгсэд - Үр дүнгийн товчоон	22

Гуравдугаар бүлэг

3.1. ХҮҮХЭД

Хүснэгт 1. Хүүхдийн эрт илрүүлгийн хамрагдалтын хувь, нас, хүйсээр	40
Хүснэгт 2. Эрт илрүүлэгт хамрагдсан 18 хүртэлх насны хүүхдийн хүйс ба орон сууцны төрөл, насны бүлгээр	41
Хүснэгт 3. 0-5 насны хүүхдийн асран хамгаалагчийн хүн ам зүйн үзүүлэлт	41
Хүснэгт 4. 0-5 насны хүүхдийн эхийн жирэмслэлтийн түүх ба хүүхдийн дархлаажуулалтын байдал	42
Хүснэгт 5. Эрт илрүүлэгт хамрагдсан 6-18 насны хүүхдийн ерөнхий үзүүлэлт	43
Хүснэгт 6. 0-5 насны хүүхдийн шүд цоорлын эрчим	45
Хүснэгт 7. Тав хүртэлх насны хүүхдийн шүд цооролтын эрчим	46
Хүснэгт 8. 0-5 насны хүүхдийн шүд цооролт ба амны хөндийн цэвэрлэгээ	47
Хүснэгт 9. 0-5 насны хүүхдийн шүд цооролт ба амны хөндийн цэвэрлэгээ хоорондын хамаарал	47
Хүснэгт 10. 6-17 насны хүүхдийн шүд цооролт ба амны хөндийн цэвэрлэгээ	48
Хүснэгт 11. Хүүхдийн шүд цооролт ба эхийн боловсрол	48
Хүснэгт 12. 6-17 насны хүүхдийн шүд цооролт ба амны хөндийн цэвэрлэгээ хоорондын хамаарал	48
Хүснэгт 13. Эмчийн үзлэгээр эрхтэн тогтолцооны эмгэгийн шинж тэмдэг илэрсэн байдал, хувиар	51
Хүснэгт 14. Эрт илрүүлэгт хамрагдсан 0-5 насны хүүхдийн эрхтэн тогтолцооны эмгэгийн шинж тэмдэг илрэл, хүйсээр	52
Хүснэгт 15. Эрт илрүүлэгт хамрагдсан 6-17 насны хүүхдийн эрхтэн тогтолцооны эмгэгийн шинж тэмдэг илрэл, хүйсээр	53
Хүснэгт 16. Эрт илрүүлэгт хамрагдсан 0-5 настай хүүхдэд илэрсэн арьсны эмгэг өөрчлөлт, хувиар	54
Хүснэгт 17. Эрт илрүүлэгт хамрагдсан 6-17 настай хүүхдэд илэрсэн арьсны эмгэг өөрчлөлт, хувиар	54
Хүснэгт 18. Хүүхдийн нүдний эрүүл мэнд	55
Хүснэгт 19. Нүдний үзлэгээр эмгэг өөрчлөлт илэрсэн хувь, аймгаар	55
Хүснэгт 20. Хүүхдийн чих хамар хоолойн эмгэг илэрсэн хувь, шүд цооролт эмгэгтэй хавсарсан байдал	56
Хүснэгт 21. Хүүхдийн чих хамар хоолойн эмгэг илэрсэн хувь, шүд цооролт эмгэгтэй хавсарсан байдал	56
Хүснэгт 22. Хүүхдийн чих хамар хоолойн өвчлөл илэрсэн тохиолдол оршин суугаа газар ба шүд цооролттой хавсарсан байдал	57
Хүснэгт 23. Хүүхдийн сонсголын үзлэгийн үр дүн	57
Хүснэгт 24. Сонсголын үзлэгээр эмгэг өөрчлөлт илэрсэн хувь, аймгаар	57
Хүснэгт 25. 0-5 насны хүүхдийн хөгжлийн үнэлгээ, бүс нутгаар	59
Хүснэгт 26. 0-5 настай хүүхдийн бие бялдрын өсөлт хөгжил, зарим үзүүлэлтээр	61
Хүснэгт 27. 6-17 настай хүүхдийн бие бялдрын өсөлт хөгжил, орон сууцны төрлөөр	62
Хүснэгт 28. 6-17 настай хүүхдийн бие бялдрын өсөлт хөгжил ба хоол боловсруулах эрхтэн тогтолцооны эмгэг байдал	62
Хүснэгт 29. Судалгаанд хамрагдсан хүүхдүүдийн сэтгэл хөдлөл, зан үйлийн илрэлийг хүн ам зүйн зарим үзүүлэлтүүдтэй харьцуулсан дүн	64
Хүснэгт 30. Судалгаанд хамрагдсан хүүхдүүдийн сэтгэл хөдлөл зан үйлийн илрэл, оршин суугаа харьяаллаар	65
Хүснэгт 31. Судалгаанд хамрагдсан хүүхдүүдийн сэтгэл хөдлөл, зан үйлийн илрэл, эрсдэлт хүчин зүйлстэй харьцуулсан байдал	65

3.2. НАСАНД ХҮРЭГСЭД

Хүснэгт 1. Эрт илрүүлэгт хамрагдсан насанд хүрэгчдийн ерөнхий үзүүлэлт	73
Хүснэгт 2. ХБӨ-ний анхдагч эрсдэлт хүчин зүйлсийн тархалт, байршлаар	74
Хүснэгт 3. ХБӨ-ний анхдагч эрсдэлт хүчин зүйлсийн тархалт, хүйсээр	74
Хүснэгт 4. ХБӨ-ний анхдагч эрсдэлийн тархалт, насны бүлгээр	75
Хүснэгт 5. ХБӨ-ний анхдагч эрсдэлийн тархалт, хүн амын байршлаар	76
Хүснэгт 6. Завсрын эрсдэлийн тархалт, байршлаар	77
Хүснэгт 7. Завсрын эрсдэлийн тархалт, хүйсээр	77
Хүснэгт 8. Завсрын эрсдэлийн тархалт, насны бүлгээр	78
Хүснэгт 9. Завсрын эрсдэлийн тархалт, байршлаар	79
Хүснэгт 10. Насанд хүрсэн хүн амын биеийн жингийн үнэлгээ, байршлаар	80
Хүснэгт 11. Насанд хүрэгчдийн биеийн жингийн үнэлгээ, насны бүлгээр	81
Хүснэгт 12. Насанд хүрэгчдийн биеийн жингийн үнэлгээ, байршлаар	81
Хүснэгт 13. Иргэдийн биед агуулагдах усны хэмжээ, хүйс байршлаар	82
Хүснэгт 14. ХБӨ-ний эрсдэлт хүчин зүйлс хавсран илэрсэн байдал	83
Хүснэгт 15. ХБӨ-өөр өвчлөх эрсдэлийн тархалт, насны бүлгээр	83
Хүснэгт 16. АГ-ийн тархалт (Аймаг, Улаанбаатар хотоор)	86
Хүснэгт 17. АГ-ийн нийгэм эдийн засгийн үзүүлэлт	88
Хүснэгт 18. АГ-д нөлөөлөх эрсдэлт хүчин зүйлс	90
Хүснэгт 19. Зүрхний ишеми өвчинд нөлөөлөх хүчин зүйлс	92
Хүснэгт 20. Чихрийн шижингийн оношлогдсон байдлыг хүн ам зүйн үзүүлэлтүүдээр харьцуулсан дүн	95
Хүснэгт 21. Чихрийн шижингийн шинэ тохиолдол ба урьдал байдлын оношлогдсон байдлыг хүн ам зүйн үзүүлэлтээр харьцуулсан дүн	97
Хүснэгт 22. Чихрийн шижингийн оношлогдсон байдлыг эрсдэлт хүчин зүйлсээр харьцуулсан дүн	98
Хүснэгт 23. Чихрийн шижингийн эрсдэлт эрсдэлт хүчин зүйлсийн регрессийн шинжилгээний дүн	99
Хүснэгт 24. FIB4 үнэлгээгээр элэгний фиброз, элэгний цирроз оношлогдсон байдлыг хүн ам зүйн үзүүлэлтүүдээр харьцуулсан дүн	105

Хүснэгт 25. Элэгний хатуурлын дунд ба өндөр эрсдэлтэй (FIB $4 \geq 1.3$) бүлэгт эрсдэл тооцсон дүн	107
Хүснэгт 26. Дурангаар улаан хоолойн архаг эмгэг оношлогдсон байдлыг хүн ам зүйн үзүүлэлтүүдээр харьцуулсан дүн	109
Хүснэгт 27. Дурангаар улаан хоолойн хавдар сэжигтэй, хавдар оношлогдсон байдлыг хүн ам зүйн үзүүлэлтүүдээр харьцуулсан дүн	111
Хүснэгт 28. Дурангаар ходоод, дээд гэдэсний архаг эмгэг оношлогдсон байдлыг хүн ам зүйн үзүүлэлтүүдээр харьцуулсан дүн	112
Хүснэгт 29. Ходоодны үрэвсэл болон бусад хүчин зүйлс хоорондын хамаарал	113
Хүснэгт 30. Дурангаар ходоодны хавдар сэжигтэй, хавдар оношлогдсон байдлыг хүн ам зүйн үзүүлэлтүүдээр харьцуулсан дүн	114
Хүснэгт 31. Баасанд далд цус алдалт илрүүлэх шинжилгээнд цус илэрсэн өөрчлөлтийг хүн ам зүйн үзүүлэлтүүдээр харьцуулсан дүн	116
Хүснэгт 32. Багцийн насны ангилалаар хоол борловсруулах эрхтний өвчлөлийн тархалт	117
Хүснэгт 33. Бамбай булчирхайн голомтот өөрчлөлт илэрсэн байдлыг хүн ам зүйн үзүүлэлтүүдээр харьцуулсан дүн	121
Хүснэгт 34. Бамбай булчирхайн голомтот өөрчлөлт илэрсэн байдлыг эрсдэлт хүчин зүйлсээр харьцуулсан дүн	122
Хүснэгт 35. ЦЕШ-ний үзүүлэлтүүд	123
Хүснэгт 36. ЦЕШ-ний голлох үзүүлэлтүүдийн дундаж утга (нийт хүн амд)	123
Хүснэгт 37. ЦЕШ дэх үзүүлэлтүүд насны бүлгээр	123
Хүснэгт 38. Нейтрофил, лимфоцитийн эзлэх хувь насны бүлгээр	124
Хүснэгт 39. ЦЕШ-ний зарим үзүүлэлтүүд бүслэлээр	124
Хүснэгт 40. ЦЕШ-ний зарим үзүүлэлтүүд хүйсээр	124
Хүснэгт 41. Хорт хавдрын байдлыг хүн ам зүйн үзүүлэлтүүдээр харьцуулсан дүн	126
Хүснэгт 42. Анх оношлогдсон хорт хавдрын эмчилгээнд хамрагдсан байдал, эрхтэний байрлал, хувиар	129
Хүснэгт 43. Хөхний хорт хавдрын эрт илрүүлэг эмчийн үзлэгийн өөрчлөлтийг хүн ам зүйн үзүүлэлтүүдээр харьцуулсан дүн	130
Хүснэгт 44. Умайн хүзүүний хорт хавдрын эрт илрүүлгийн эсийн шинжилгээний өөрчлөлтийг хүн ам зүйн үзүүлэлтүүдээр харьцуулсан дүн	132
Хүснэгт 45. Биохими, иммунологи, шээсний шинжилгээний арга, лавлах хэмжээ	135
Хүснэгт 46. Үйлчлүүлэгчдийн биохими, шээсний шинжилгээний дүн	136
Хүснэгт 47. Үйлчлүүлэгчдийн гематологийн шинжилгээний дүн	136
Хүснэгт 48. Өөх тосны хэмжээ, эрсдэлт хүчин зүйлстэй хамааралтай байдал	137
Хүснэгт 49. Гепатитын В вирусийн халдвар оношлогдсон байдлыг хүн ам зүйн үзүүлэлтүүдээр харьцуулсан дүн	139
Хүснэгт 50. Гепатитын В вирусийн халдварын эрсдэл	140
Хүснэгт 51. Гепатитын С вирусийн халдвар оношлогдсон байдлыг хүн ам зүйн үзүүлэлтүүдээр харьцуулсан дүн	141
Хүснэгт 52. Гепатитын С вирусийн халдвар илэрсэн бүлэг	142
Хүснэгт 53. БЗДХ, ХДХВ-ийн сэжигтэй тохиолдлын эргэн мэдээлэл	147
Хүснэгт 54. Сүрьеэгийн оношийн баталгаажилт	149
Хүснэгт 55. 45 ба 60 насанд зонхилон тохиолдох сэтгэцийн эмгэг (ЗТСЭ)-ийн эрсдэлтэй тохиолдлыг хүн ам зүйн үзүүлэлтүүдээр харьцуулсан дүн	153
Хүснэгт 56. Судалгаанд хамрагдсан (45 ба 60 нас) хүмүүсийн сэтгэцийн эрүүл мэндийн байдлыг хүн ам зүйн зарим үзүүлэлтүүдтэй харьцуулсан байдал	154
Хүснэгт 57. Судалгаанд хамрагдсан (45 ба 60 нас) иргэдийн зонхилон тохиолдох сэтгэцийн эмгэгийн тархалтыг оршин сууж буй хаягаар харьцуулсан дүн	155
Хүснэгт 58. Солиорох эмгэгийн эрсдэлтэй тохиолдлыг хүн ам зүйн үзүүлэлтүүдтэй харьцуулсан дүн (давхардсан тоогоор)	156
Хүснэгт 59. Солиорох эмгэгийн эрсдэлтэй тохиолдлыг архины хэрэглээтэй харьцуулсан үр дүн	156
Хүснэгт 60. Солиорох эмгэгийн эрсдэлтэй тохиолдлын эзлэх хувь аймаг дүүргээр	156
Хүснэгт 61. Эрт илрүүлгийн үзлэгийн нийт өгөөж	161
Хүснэгт 62. Санхүүжилтийн хүрэлцээтэй байдал	161
Хүснэгт 63. Ходоодны хорт хавдраар оношлогдсон иргэдийн ерөнхий мэдээлэл	161
Хүснэгт 64. Боломжит орлогын хэмжээ хүйсээр	162

Дөрөвдүгээр бүлэг

Хавсралт

Хавсралт 1. Элэгний үйл ажиллагааны үзүүлэлтүүд	170
Хавсралт 2. Нойр булчирхайн үйл ажиллагааны шинжилгээний үзүүлэлтүүд	171
Хавсралт 3. Бөөрний үйл ажиллагааны шинжилгээний үзүүлэлтүүд	172
Хавсралт 4. Өөх тосны шинжилгээний үзүүлэлтүүд	173
Хавсралт 5. Цусны дэлгэрэнгүй шинжилгээний цагаан эсийн үзүүлэлтүүд	174
Хавсралт 6. Цусны дэлгэрэнгүй шинжилгээний улаан эсийн үзүүлэлтүүд	175
Хавсралт 7. Цусны дэлгэрэнгүй шинжилгээний бусад үзүүлэлтүүд	176
Хавсралт 8. Эрт илрүүлэгт хамрагдсан хүний тоо, аймгаар	177
Хавсралт 9. Эрт илрүүлгийн санхүүжилт, аймгаар, эмнэлгээр	178
Хавсралт 10. Эрт илрүүлгийн тоо төрийн өмчийн ЭМБ, аймгаар	183
Хавсралт 11. Эрт илрүүлгийн санхүүжилт, төрийн өмчийн ЭМБ, аймгаар	186
Хавсралт 12. Эрт илрүүлгийн тоо хувийн өмчийн ЭМБ, аймгаар	189
Хавсралт 13. Эрт илрүүлгийн санхүүжилт, хувийн өмчийн ЭМБ, аймгаар	191
Хавсралт 14. Хамрагдсан хүний тоо, насаар, хүйсээр	192
Хавсралт 15. Эрт илрүүлэгт хамрагдалт, багцаар	194
Хавсралт 16. Эрт илрүүлэгт хамрагдалт, санхүүжилт (багцаар, хүйсээр)	195
Хавсралт 17. Эрт илрүүлэгт хамрагдалт, даатгуулагчийн төрлөөр	196
Хавсралт 18. Эрт илрүүлгийн хамрагдалт, даатгуулагчийн төрлөөр, багцаар, аймгаар	196
Хавсралт 19. 18-30 насны багцын өртөг	204
Хавсралт 20. 31-45 насны багцын өртөг	205
Хавсралт 21. 46-60 насны багцын өртөг	206
Хавсралт 22. 61-ээс дээш багцын насны өртөг	207
Хавсралт 23. Хүүхдийн эрт илрүүлгийн товлолын санал	208
Хавсралт 24. Зонхилон тохиолдох хавдрын эрт илрүүлэг товлолын санал	209
Хавсралт 25. Насанд хүрэгчдийн эрт илрүүлгийн товлолын санал	210

ТОВЧИЛСОН ҮГИЙН ЖАГСААЛТ

АГ	Артерийн гипертензи
АД	Артерийн даралт
АЛАТ	Аланинаминотрансфераза
АСАТ	Аспартатаминотрансфераза
БЖИ	Биеийн жингийн индекс
БЗДХ	Бэлгийн замаар дамжих халдварт өвчин
ГВВ	Гепатитын В вирус
ГСВ	Гепатитын С вирус
ДД	Диастолийн даралт
ДЭМБ	Дэлхийн эрүүл мэндийн байгууллага
ЗСӨ	Зүрх судасны өвчин
ЗЦБ	Зүрхний цахилгаан бичлэг
МУ	Монгол Улс
СД	Систолийн даралт
СХ	Стандарт хазайлт
ТШХ	Түүдгэнцрийн шүүлтийн хурд
УЭТХ	Улаан эсийн тунах хурд
ҮАМАТ	Үндэсний ажил мэргэжлийн ангилалын тодорхойлолт
ХБӨ	Халдварт бус өвчин
ХДХВ	Хүний Дархлал Хомсдлын Вирус
ХӨСҮТ	Халдварт өвчин судлалын үндэсний төв
ХЧТА	Хөдөлмөрийн чадвар түр алдалт
ЦЕШ	Цусны ерөнхий шинжилгээ
ЧШ	Чихрийн шижин
ЭМБ	Эрүүл мэндийн байгууллага
ЭМДЕГ	Эрүүл мэндийн даатгалын ерөнхий газар
ЭМЯ	Эрүүл мэндийн яам
ЭХЗ	Эрсдэлт хүчин зүйлс

МЭНДЧИЛГЭЭ

Эрхэм баян эрүүл мэнд билээ. Монгол хүн эрүүл байх нь Монгол төрийн эрхэм дээд зорилго юм. “Алсын хараа-2050”, Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогод эрүүл мэндийн эрт илрүүлэг, үзлэг оношилгооны тогтолцоог сайжруулах, иргэд урьдчилан сэргийлэх, оношлох үзлэгт тогтмол хамрагддаг болоход чиглэсэн зорилт, арга хэмжээг тодорхойлсон билээ.

Засгийн газраас 2022 оны 5 дугаар сараас эхлэн нийт хүн амыг өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх, эрт илрүүлэх үзлэг, оношилгоо, шинжилгээнд хамруулах шийдвэр гаргаж, гурав дахь жилдээ хэрэгжүүлж байна.

Эрт илрүүлэг, үзлэг, оношилгоо, шинжилгээнд одоогийн байдлаар 1,549,479 хүн буюу нийт хүн амын 45.8 хувь нь хамрагдсанаас 62 хувьд нь өвчлөлийн сэжигтэй тохиолдол бүртгэгдэж, анх оношлогдсон хорт хавдрын 371 тохиолдол илэрсэн байна.

Тус үзлэг, оношилгооноос гарсан үр дүн, өгөгдлийн санд тулгуурлан судалгаа, шинжилгээ хийх, нотолгоонд суурилсан бодлого боловсруулж, хэрэгжүүлэх, хүн амын дунд зонхилон тохиолдож байгаа өвчлөл, нас баралтыг бууруулахыг зорьж байна.

Монгол Улсын Засгийн газраас цаашид эрүүл мэндийн урьдчилан сэргийлэх энэхүү арга хэмжээг “Эрт илрүүлэг 2.0” болгон шинэчилж, AI хиймэл оюун ухаан, орчин үеийн техник технологийн дэвшлийг нэвтрүүлэн үргэлжлүүлнэ.

Монгол Улсын Засгийн газраас зохион байгуулж буй “Хүн амыг нас, хүйс, эрүүл мэндийн эрсдэлд суурилан урьдчилан сэргийлэх, эрт илрүүлэх үзлэг, оношилгоо, шинжилгээнд хамруулах” арга хэмжээг Дэлхийн эрүүл мэндийн байгууллагын Номхон Далайн Баруун Бүсээс “Инновац сайн туршлага мөн” гэж тодорхойлсныг дурдахад таатай байна.

Энэхүү товхимол нь иргэд, эрүүл мэндийн байгууллагын ажилтан бүрд хүрч онгол хүний эрүүл мэндийг дэмжих, өвчин эмгэгээс урьдчилан сэргийлэх, иргэдэд эрүүл мэндийн боловсрол олгох их үйлсэд хувь нэмрээ оруулна гэдэгт итгэж байна.

Монгол хүн бүр эрүүл, аз жаргалтай амьдрах болтугай.

Монгол Улсын Ерөнхий сайд
Лувсаннамсрайн ОЮУН-ЭРДЭНЭ

Ерөнхий зохион байгуулагч Эрүүл мэндийн яам

Ажлын хэсгийн бүрэлдэхүүн

Удирдлага, зохион байгуулалтын баг

С.Энхболд

Эрүүл Мэндийн сайд, дэд сайд асан, ажлын хэсгийн ахлагч

Н.Хүрэлбаатар

Зөвлөх, АШУУИС-ийн захирал асан, Ерөнхийлөгчийн ахлах зөвлөх, АУ-ны доктор, профессор

Ч.Болортуяа

Монгол Улсын Ерөнхий сайдын зөвлөх

Д.Очирбат

ЭМЯ-ны Төрийн нарийн бичгийн дарга

Д.Баярболд

ЭМЯ-ны Нийгмийн эрүүл мэндийн газрын дарга

Г.Ганхуяг

ЭМЯ, НЭМБГ, халдварт бус өвчний хэлтсийн дарга

Б.Туяа

ЭМЯ, НЭМБГ, УСХЗ-ын хэлтсийн дарга

Удирдлага, зохион байгуулалтын баг

Э.Оюунсүрэн

ЭМЯ-ны Судалгаа төлөвлөлтийн хэлтсийн дарга, Судалгааны багийн удирдагч, Анагаах Ухааны доктор, дэд профессор

Д.Даваалхам

ЭМЯ-ны НЭМ-ийн мэргэжлийн салбар зөвлөлийн ерөнхий мэргэжилтэн, АШУУИС-ийн НЭМС-ийн захирал, АУ-ы доктор, профессор

Б.Батзориг

АШУУИС-ийн НЭМС-ийн ахлах багш, НЭМ-ийн Ухааны доктор

Ц.Төмөр-Очир

ШУГТЭ-ийн захирал, Анагаах Ухааны доктор, профессор

Т.Ариунтуяа

АШУУИС-ийн захиргаа хүний нөөцийн газрын дарга, НЭМУ-ы доктор

П.Оюунцэцэг

ЭМЯ-ны Бодлого төлөвлөлтийн газрын дарга

Я.Энхтөр

АШУУИС, АУС-ийн захирал, АУ-ны доктор, профессор

Эрт илрүүлэг - Судалгааны баг (Хүүхэд)

Т.Болормаа

ЭМЯ-ны Хүүхэд судлалын салбар зөвлөлийн ерөнхий мэргэжилтэн, ЭХЭМҮТ-ийн Эмчилгээ эрхэлсэн дэд захирал, Анагаах Ухааны доктор, клиникийн профессор

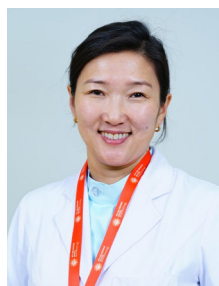
Ч.Цэнгэлмаа

ЭХЭМҮТ-ийн Хүүхдийн эмнэлгийн Нүдний мэс заслын тасгийн эрхлэгч, Анагаах Ухааны доктор, клиникийн профессор, ЭМЯ-ны Хүүхэд судлалын салбар зөвлөлийн гишүүн

Б.Баясгалантай

ЭМЯ-ны Хүүхэд судлалын салбар зөвлөлийн гишүүн, АШУУИС-ийн АУС-ийн Хүүхдийн анагаахын тэнхимийн зөвлөх багш, Анагаах Ухааны доктор, дэд профессор

Ж.Дэлгэрцэцэг

АШУУИС-ийн НАСС-ийн НАТЭАТ-ийн ахлах багш, Анагаах Ухааны доктор

Б.Балжинняа

ЭХЭМҮТ-ийн эрдэм шинжилгээний ажилтан

Б.Ичинхорлоо

ЭХЭМҮТ-ийн, ХЗП-н шүдний эмч

Я.Энхтөр

АШУУИС, АУС-ийн
захирал, АУ-ны доктор,
профессор

Ө.Цолмон

АШУУИС, АУС-ийн
зүрх судас судлалын
тэнхмийн эрхлэгч,
АУ-ны доктор, дэд
профессор

Д.Ичинноров

АШУУИС, АУС-ийн
Уушиг харшил
судлалын тэнхмийн
багш АУ-ны доктор, дэд
профессор

А.Отгонбат

АШУУИС, АУС-ийн
эрдмийн зөвлөлийн
нарийн бичгийн дарга
Анагаах Ухааны доктор,
дэд профессор

Д.Агиймаа

АШУУИС, АУС-ийн,
Хүүхдийн анагаахын
тэнхмийн багш, Анагаах
Ухааны доктор, дэд
профессор

Г.Бямбасүрэн

АШУУИС, АУС-ийн
Мэдрэл судлалын
тэнхмийн багш АУ-ны
доктор дэд профессор

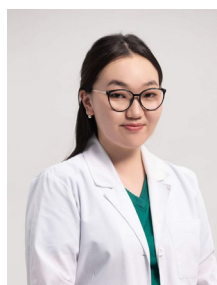
Х.Алтайсайхан

АШУУИС-ийн Дотоод
шүүрэл судлалын
тэнхмийн багш, АУ-ны
доктор, профессор

Б.Оюунтөгс

АШУУИС-ийн Дотоод
шүүрэл судлалын
тэнхмийн эрхлэгч,
АУ-ны доктор, дэд
профессор

Б.Хишигнэмэх

АШУУИС-ийн Шинжлэх
Ухаан Технологийн
Газрын мэргэжилтэн,
Анагаах Ухааны
магистр

Ж.Энхтуяа

АШУУИС-ийн Бөөр
судлалын тэнхмийн
эрхлэгч, МУ зөвлөх
зэргийн эмч

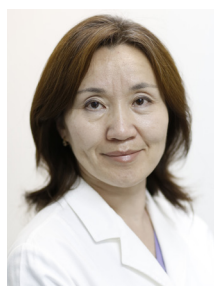
А.Саруултүвшин

АШУУИС, МЯЭ
дотрын тасгийн
эрхлэгч, АУ-ны
доктор,тэргүүлэх
зэргийн эмч

А.Рэнцэнханд

Бөөр, гемодиализийн
эмч

Ц.Сарантуяа

ЕМЯ-ны Дотрын
анагаах судлалын
салбар зөвлөлийн
ерөнхий мэргэжилтэн,
Анагаах Ухааны доктор,
дэд профессор

Н.Бира

АШУУИС, АУС, Хоол
боловсруулах эрхтэн
судлалын тэнхим,
Анагаах Ухааны
доктор,
профессор

Г.Сарантуяа

АШУУИС, АУС, Хоол
боловсруулах эрхтэн
судлалын тэнхмийн
багш, Анагаах Ухааны
доктор

Ц.Бямбажав

АШУУИС, АУС, Хоол
боловсруулах эрхтэн
судлалын тэнхмийн
эрхлэгч,
Анагаах Ухааны доктор

Б.Гантуяа

АШУУИС, АУС, Хоол
боловсруулах эрхтэн
судлалын тэнхмийн
багш, Анагаах Ухааны
доктор

Г.Уулзмаа

УГТЭ, Хоол
боловсруулах эрхтэн
судлалын тасгийн
эрхлэгч, Анагаах
Ухааны магистр

Г.Навчаа

АУ-ны доктор, хавдар
судлалын зөвлөх
зэргийн эмч

Т.Ундармаа

ХСҮТ-ийн Хорт хавдар,
эрт илрүүлгийн бүртгэл
тандалтын албаны
дарга, АУ-ны доктор,
хавдар судлалын
тэргүүлэх зэргийн эмч

С. Эрдэнэчимэг

ХСҮТ-ийн Хорт хавдар,
эрт илрүүлгийн бүртгэл
тандалтын албаны
статистикч бага эмч,
НЭМ-ийн тэргүүлэх
зэргийн бага эмч

С.Өнөрсайхан

НЭМҮТ-ийн захирал,
Химийн ухааны доктор,
дэд профессор

С.Цэгмэд

НЭМҮТ-ийн Эрдэмтэн
нарийн бичгийн дарга,
Анагаах Ухааны доктор

Н.Болормaa

НЭМҮТ-ийн Хоол
судлал, хүнсний
аюулгүй байдлын алба,
Эрдэм шинжилгээний
ажилтан

Эрт илрүүлэг - Халдварт бус өвчин, судалгааны баг (Насанд хүрэгсэд)

Д.Нарантуяа

АУ-ны доктор, дэд профессор, МУ-ын дотрын зөвлөх эмч

Г.Мижидсүрэн

УГТЭ-ийн зүрхний шигдээсийн тасгийн эмч, АУ-ны магистр

Г.Мөнхтулга

УГТЭ-ийн Зүрхний шигдээсийн тасгийн эмч, АУ-ны магистр

Ц.Батзаяа

УГТЭ-н Зүрхний шигдээсийн тасгийн эрхлэгч, АУ-ы магистр

О.Бадамсүрэн

УГТЭ -н Зүрхний шигдээсийн тасгийн эмч, дотрын ахлах зэргийн эмч

Ц.Цолмон

УГТЭ-н Зүрхний шигдээсийн тасгийн эмч, дотрын ахлах зэргийн эмч

В.Баярмаа

ЭМЯ-ны харьяа Сэтгэгч судлалын Салбар зөвлөлийн ерөнхий мэргэжилтэн, АУ-ны доктор

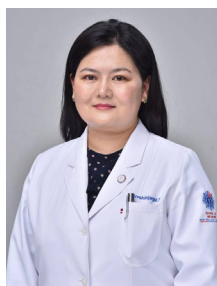
Н.Алтанзул

СЭМҮТ-ийн Нийгмийн эрүүл мэнд хариуцсан дэд захирал, АУ-ны доктор

Т.Ганцэцэг

СЭМҮТ-ийн амбулаторийн эрхлэгч, АУ-ны доктор, дэд профессор

Д.Түвшинжаргал

АШУУИС, АУС-ийн Радиологийн тэнхмийн багш, МЯЭ-ийн Радиологийн тасгийн эрхлэгч АУ-ны доктор, дэд профессор

Т.Амартүвшин

АШУУИС, АУС-ийн Эх барих эмэгтэйчүүд судлалын тэнхмийн багш АУ-ны доктор

Э.Хангай

АШУУИС, АУС-ийн Өрхийн анагаах ухааны тэнхмийн багш НЭМ-ийн магистр

Л.Эрдэнэсүвд

СЭМҮТ-ийн статистик их эмч, Анагаах ухааны магистр

Ж.Уранболор

ХСҮТ-ийн Хавдрын тархвар зүйч их эмч, Хорт хавдар, эрт илрүүлгийн бүртгэл тандалтын алба, АУ-ны доктор

Г.Баярхишиг

ХСҮТ-ийн Хорт хавдар, эрт илрүүлгийн бүртгэл тандалтын алба

Ж.Билгүүн

АШУУИС, Төв эмнэлэг, Хоол боловсруулах, дурангийн тасгийн эмч

Б.Энхжин

Цэргийн Төв Эмнэлэг Хоол боловсруулах, дурангийн тасгийн эмч

Т.Урангоо

АШУУИС, Монгол-Японы эмнэлгийн Эмнэлзүйн эмгэг судлаач эмч

Ц.Билэгтсайхан

АШУУИС, Эрдэм шинжилгээ, гадаад харилцаа хариуцсан проректор АУ-ны доктор, дэд профессор

А.Баярзаяа

ЭМЯ-ны Анхан болон лавлагаа шатлалын тусламжийн хэлтсийн мэргэжилтэн, АУ-ны магистр

Г.Наран

МЭМЛАХ-ны Гүйцэтгэх захирал, Лабораторийн зөвлөх эмч, АУ-ны доктор, профессор

М.Ундрам

АШУУИС, АУС-ийн Өрхийн анагаах ухааны тэнхмийн ахлах багш, Анагаах ухааны доктор

И.Туяажаргал

НЭМҮТ-ийн Эрдэм шинжилгээ, судалгааны хэлтсийн дарга, Материал судлал, химийн инженерийн доктор

Э.Уранбайгаль

АШУУИС, АУС, Эмнэлзүйн лабораторийн тэнхмийн ахлах багш, АУ-ны доктор

Халдварт өвчний эрт илрүүлгийн мэдээлэл боловсруулах судалгааны баг

Ж.Байгалмаа

ХӨСҮТ-ийн Ерөнхий захирлын албан үүргийг хавсран гүйцэтгэгч, ШУ-ы магистр

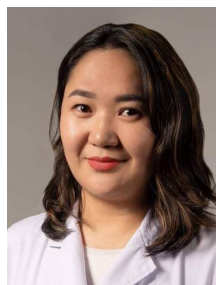
Б.Азжаргал

ХӨСҮТ-ийн Талбарын тархвар судлалын албаны дарга, АУ-ы доктор

Ж.Даваалхам

ХӨСҮТ-ийн ДОХ/БЗДХ-ын ТСА-ны дарга, АУ-ы доктор, дэд профессор

Э.Уянга

ХӨСҮТ-ийн Сүрьеэгийн тандалт судалгааны даргын албан үүргийг хавсран гүйцэтгэгч, НЭМ-ийн магистр

Д.Бадрал

ХӨСҮТ-ийн Халдварт өвчний тандалт судалгааны албаны Вируст гепатитын тандалт судалгааны тасгийн эрхлэгч, НЭМ-ийн магистр

П.Хулан

АШУУИС-ийн докторант, лабораторийн эмч

Өртөг, эдийн засгийн үр ашгийн судалгааны баг

Т.Хонгорзул

ЭМЯ-ны Санхүү, эдийн засгийн газрын Хөрөнгө оруулалтын хэлтсийн дарга

Л.Мөнхцэцэг

ЭМЯ-ны Санхүү, эдийн засгийн газрын санхүү, даатгалын хэлтсийн дарга

Ю.Гантөгс

АШУУИС-ийн НЭМС-ийн Эрүүл мэндийн бодлогын тэнхимийн дэд профессор, НЭМУ-ы доктор, профессор

Л.Мөнх-Эрдэнэ

АШУУИС-ийн НЭМС-ийн Эрүүл мэндийн бодлогын тэнхимийн эрхлэгч, АУ-ы доктор, профессор

Ц.Болормаа

ЭМХТ-ийн Эрүүл мэндийн эдийн засаг, бодлогын судалгааны албаны ахлах, бизнесийн удирдлагын магистр

Д.Отгонжаргал

ЭМДЕГ-ын Бодлого төлөвлөлтийн газрын Эдийн засаг, төлөвлөлт, судалгааны хэлтсийн Өртөг, судалгаа хариуцсан ахлах мэргэжилтэн

Сургалт, сурталчилгаа, нөлөөллийн баг

Б.Нарантуяа

Эрүүл мэндийн хөгжлийн төвийн дарга, Анагаах Ухааны доктор

Б.Доржмягмар

Эрүүл мэндийн хөгжлийн төвийн Эрүүл мэндийн статистик, мэдээлэл технологийн албаны дарга

Б.Оролзодмаа

ЭМЯ-ны Нийгмийн эрүүл мэндийн бодлогын газрын Халдварт бус өвчний хэлтсийн Нөхөн үржихүйн эрүүл мэнд, хүүхэд, залуучуудын асуудал хариуцсан мэргэжилтэн, Анагаах ухааны магистр

С.Гэрэлмаа

Нийгмийн эрүүл мэндийн үндэсний төвийн Эрүүл мэндийг дэмжих, мэдээллийн албаны дарга, НЭМ-ийн ухааны магистр

Б.Баярболд

Эрүүл мэндийн даатгалын ерөнхий газрын тусламж, үйлчилгээний багц зохицуулалтын хэлтсийн дарга

Н.Мэндсайхан

Нийслэлийн Эрүүл мэндийн газар, Эрүүл мэндийг дэмжих, халдварт бус өвчний хэлтэс, Халдварт бус өвчний хяналт, сэргийлэлт, эрт илрүүлгийн асуудал хариуцсан ахлах мэргэжилтэн

С.Даваажаргал

Эрүүл мэндийн хөгжлийн төв Биостатистикийн тэргүүлэх зэргийн эмч

СУДЛААЧИД

Б.Сансармаа	ЭМЯ-ны Хөрөнгө оруулалтын хэлтсийн Төсөл хөтөлбөрийн төлөвлөлт, хэрэгжилт хариуцсан мэргэжилтэн
Д.Баярхүү	ЭМЯ-ны Хөрөнгө оруулалтын хэлтсийн Мэдээ, тооцоолол, тайлагналын нэгтгэл, их засварын төлөвлөлт, хэрэгжилт хариуцсан мэргэжилтэн
Б.Батчимэг	ЭМДЕГ-ын БТГ-ын дарга
Б.Лхам-Эрдэнэ	Эрүүл мэндийн яамны Нийгмийн эрүүл мэндийн бодлогын газрын Халдварт бус өвчний хэлтсийн Халдварт бус өвчний сэргийлэлт, хяналт, эрт илрүүлэг хариуцсан шинжээч
Г.Цэцэнсанаа	ЭЭХХЗГ-ын Эм хангамжийн газрын дарга асан
Н.Мөнхзаяа	Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын газрын вакцин, биобэлдмэл, оношлуурын хангамж, хүртээмж, түгээлт, ложистикийн асуудал хариуцсан мэргэжилтэн
Г.Гантуяа	ЭМЯ, Эдийн засаг, төлөвлөлт, судалгааны хэлтсийн ахлах мэргэжилтэн
Д.Оюун-Эрдэнэ	ЭЭХХЗГ-ын Эм хангамжийн газрын ахлах мэргэжилтэн
Ц.Бадамсэд	УГТЭ-ийн Дүрс оношилгоо лабораторийн тасгийн зөвлөх, МАУА-ийн гишүүн, Академич, АУ-ны доктор, профессор
Д.Дэлгэрцэцэг	УГТЭ-ийн Дүрс оношилгоо лабораторийн тасгийн эрхлэгч, АУ-ны доктор, дэд профессор
С.Сайнтэгш	УГТЭ-ийн Дүрс оношилгоо лабораторийн тасгийн дүрс оношилгооны эмч
Б.Дэлгэрмаа	ЭХЭМҮТ-ийн Хүүхдийн эмнэлгийн Чих хамар хоолойн тасгийн эрхлэгч, АУ-ны магистр, зөвлөх зэргийн эмч, хүний гавьяат эмч
Л.Бямбацогт	УГТЭ-н Зүрхний шигдээсийн тасгийн эмч, АУ-ы магистр
Б.Амартүвшин	УГТЭ-н Зүрхний шигдээсийн тасгийн эмч, АУ-ы магистр
Д.Батнаран	УГТЭ-н Зүрхний хэм судлалын төвийн дарга, АУ-ы доктор
Е.Досжан	УГТЭ Зүрхний хэм судлалын төвийн эмч, АУ-ны магистр
Т.Гэрэлмаа	УГТЭ Зүрхний хэм судлалын төвийн эмч
О.Мөнхсүвд	УГТЭ Зүрх судлалын тасгийн эмч, АУ-ы магистр
Э.Энхтөгөлдөр	ХӨСҮТ-ийн Талбарын тархвар судлалын албаны мэргэжилтэн
Б.Ундрах	ХӨСҮТ-ийн Талбарын тархвар судлалын албаны мэргэжилтэн
Д.Ариунгэрэл	ХӨСҮТ-ийн Талбарын тархвар судлалын албаны мэргэжилтэн
О.Мандал	ХӨСҮТ-ийн ДОХ/БЗДХ-ын ТСА-ны статистикч их эмч
Э.Нямбаяр	ХӨСҮТ-ийн Халдварт өвчний тандалт судалгааны албаны Вируст гепатитын тандалт судалгааны тасгийн тархвар судлаач эмч, НЭМ-ийн магистр
Д.Бямбацэрэн	ХӨСҮТ-ийн Халдварт өвчний тандалт судалгааны албаны Вируст гепатитын тандалт судалгааны тасгийн тархвар судлаач эмч, НЭМ-ийн магистр
Д.Ганцэцэг	ХӨСҮТ-ийн Сүрьеэгийн тандалт судалгааны тасгийн эрхлэгч, АУ-ны магистр
Б.Очирдарь	ХӨСҮТ-ийн Сүрьеэгийн тандалт судалгааны тархвар судлаач
Ж.Ундрал	ЭМХТ-ийн Мэдээлэл технологийн албаны мэргэжилтэн
А.Пүрэвгэрэл	АШУҮИС-ийн НЭМС-ийн Эрүүл мэндийн бодлогын тэнхимийн багш, Бизнесийн удирдлагын магистр, мэргэшсэн нягтлан бодогч
Б.Солонго	ЭМЯ-ны Дотрын анагаах судлалын салбар зөвлөлийн мэргэжилтэн, АШУҮИС, АУС, Уушги харшил судалын тэнхимийн багш, АУ-ны доктор, дэд профессор
Б.Отгочимэг	ЭМТХ ХИА дарга, АУ-ы магистр
Б.Энхмаа	УГТЭ-Эмнэлзүйн лавлагаа лабораторийн тасгийн резидент эмч
Н.Мөнхзаяа	Вакцин, биобэлдмэл, оношлуурын хангамж, хүртээмж, түгээлт, ложистикийн асуудал хариуцсан мэргэжилтэн
Д.Гантуяа	АШУҮИС-ийн НЭМС-ийн Эпидемиологи, Биостатистикийн тэнхимийн эрхлэгч, АУ-ны доктор, дэд профессор
Ч.Одгэрэл	Graduate School of Biomedical and Health Sciences(Medical), Associate Professor
Н.Хэрлэнчимэг	НЭМ-ийн магистр, АШУҮИС-ийн докторант
С.Нарантуяа	АШУҮИС, Төв эмнэлгийн менежер, докторант
О.Баярсайхан	АШУҮИС, докторант
С.Эвлэгсүрэн	АХБ, Халдварт бус өвчний хяналт сэргийлэлт эмийн аюулгүй байдлыг хангах нь төсөл, багийн ахлагч
Н.Оюунгэрэл	АХБ, Халдварт бус өвчний хяналт сэргийлэлт эмийн аюулгүй байдлыг хангах нь төсөл, НЭМ-ийн ахлах зөвлөх
Н.Гэрэлт-Од	ЭМЯ-ны Бодлого төлөвлөлтийн газар, докторант
Г.Цогзолмаа	ХӨСҮТ-ийн судлаач, Анагаах ухааны доктор

MONGOLIA

Scaling up a national public
health screening programme

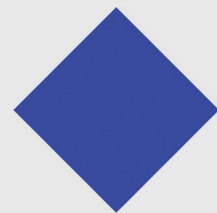
A CASE STUDY COMPENDIUM: HEALTH INNOVATION IN THE WESTERN PACIFIC

World Health
Organization

Western Pacific Region

**ШИНЖЛЭХ УХААН
ДЭЛХИЙГ АВАРНА**

9 789919 918040